

FIZIOTERAPEVTIK MUOLAJALARNING ORGANIZMGA TA'SIRINI O'RGANISH

Eshonqulova Nargiza Tirkash qizi
Toshkent viloyati Chirchiq Tibbiyot Kolleji
reabilitatsiya asoslari fani o'qituvchisi

Annotatsiya:

Ushbu maqolada fizioterapevtik muolajalarning o'ziga xosligi, turlari hamda organizmga ko'rsatadigan ta'sirlari muhokama etiladi.

Kalit so'zlar: Fizioterapiya, muolaja, diagnostika, metod, ta'sir.

KIRISH

Avvalambor ta'kidlash lozimki, fizioterapiya usulida davolashga — ingalatsiyalar, ultrabinaf-sha nurlari, tubus, dorsanval, parafin va boshqalar yordamida davolash kiradi.

Reabilitatsiyaning asosiy tarkibiy qismini fizioterapiya egallaydi. Fizioterapiya – yunoncha “fizio” – tabiat, “terapiya” – davolash, ya'ni tabiat kuchlari bilan davolashni anglatadi. Fizioterapiya tabiatda uchraydigan va sun'iy yo'l bilan olinadigan turli omillarning o'ziga xos xususiyatlari va shifobaxsh xossalarini o'rganadigan va qo'llaydigan sohadir. Deyarli barcha fizioterapevtik muolajalar – uqalash, suv va issiqlik yoki elektr bilan davolash xastalangan organizm a'zosida qon aylanish jarayonini yaxshilashga qaratilgan bo'ladi va shu orqali a'zoning faoliyati tiklanishiga olib keladi.

ASOSIY QISM

Yurak-qon tomir tizimi kasalliklari reabilitatsiyasida sanatoriy-kurortda davolash muhim ahamiyatga ega. Bu usulning asosiy vazifasi xastalangan a'zolari, xususan, YUQTS a'zolari faoliyatini qayta tiklashda tabiiy omillar ta'sirini keng qo'llashdan iborat. Bunday vaziyatda bemorning aniq tashxisi, kasallik bosqichi, uning imkoniyat darajasi tabiiy shifobaxsh vositaning ta'sir kuchini aniqlash kabilar muhimdir. Bu davo usulida maxsus kun tartibi – faol dam olish, maxsus parhez, ovqatlanish rejimi, davolash badantarbiyasi, sayr va ob-havoning, fizioterapevtik muolajalarning ijobiy ta'siri qo'llaniladi.

Fizioterapiya bo'limida ishning to'g'ri tashkil qilinishi uchun har bir tibbiy xodim

bo‘lim tuzilishi bilan – fizioterapiya xonasi faoliyati, yuritiladigan hujjatlar kabi ma‘lumotlarni yaxshi bilishi zarur. Kasalxonalarda davolanayotgan 90 %ga va ambulator davolanayotgan 60 %ga yaqin bemorlarga fizioterapiya muolajalari buyuriladi. Shunda bitta bemorga 10–12 ta muolaja to‘g‘ri keladi. Zamonaviy fizioterapiya bo‘limi quyidagilardan iborat:

1. Ko‘rik xonasi. 2. Yuvinish va hojatxona. 3. Elektrterapiya xonasi. 4. Yorug‘lik bilan davolash xonasi. 5. Massaj xonasi. 6. Suv bilan davolash xonasi. 7. Ingalatsiyali muolajalar xonasi. 8. Akkupunktura xonasi va b. Bu xonalar sanitariya-gigiyena qoidalariga rioya qilingan holda tozalanib turishi va barcha kerakli apparatlar bilan jihozlangan bo‘lishi kerak.

Hamshira fizioterapiya bo‘limida muolajaga birinchi marta kelgan bemorga, shifokor buyurgan muolaja haqida ma‘lumot beradi. Muolaja xaritasi bo‘yicha tushuntirishlar olib boradi. Nihoyatda xotirjam xushmuomalalik bilan, bemorlarni tinchlantirib, qo‘rqmaslikka undab, apparatning ishlash xususiyatini, uning foydali tomonlarini tushuntirib berishi kerak. Bemorning umumiy ahvoli bilan tanishgandan so‘ng, unga muolaja paytida qanday sezgilar paydo bo‘lishini aytib o‘tishi zarur. Bemorda holsizlik yoki boshqa shikoyatlar paydo bo‘lsa, hamshira muolajani darhol to‘xtatib, tezda shifokorga murojaat qilib, uning ko‘rsatmasi bo‘yicha ishlashi zarur. Barcha fizioterapiya bo‘limida ishlovchi xodimlar yilda 1 marta tibbiy ko‘rikdan o‘tishlari shart. Fizioterapiya bo‘limida ishlovchi hamshira va xodimlardan yuqori darajada malaka va mas‘uliyat, bemorga nisbatan e‘tibor va diqqat talab etiladi. Chunki elektrapparatlar bilan ishlashda ularni noto‘g‘ri saqlash yoki foydalanish ham bemorga, ham o‘ziga xavf soladi.

Suv bilan davolash – «gidroterapiya» fizioterapevtik davo turlaridan biri bo‘lib, u kasalliklarning oldini olish va davolash maqsadida qo‘llaniladi. Suv bilan davolashning asosiy vazifalaridan biri organizm uchun qulay reaksiyaga erishishdir. Suv muolajalari ta‘sir turiga qarab turlicha bo‘ladi. Chegaralangan ta‘sir turiga ega suv muolajalari:

- yuvish, artish (qo‘l yoki cho‘tka yordamida);
- qo‘l yoki oyoq vannasi, sekin-asta haroratni ko‘tarish bilan;
- qo‘l va oyoqqa kontrast vanna qo‘llash;
- turgan holda sovuq suvni qo‘lga, tizzaga, yuzga, ensaga qo‘llash;
- ko‘krak qafasiga kompresslar qo‘yish.

O‘rtacha ta‘sir kuchiga ega suv muolajalari:

- oyoq, belga vannalar (belga o‘tirgan yoki yotgan holda), sekinasta haroratni

ko‘tarish bilan;

- o‘tirgan holda ishqalash bilan vanna qabul qilish;
- mineral vannalar;
- turli xil tarkibli iliq vannalar;
- sovuq ishqalovchi vannalar;

Kuchli ta’sir etuvchi suv muolajalari:

- qizdiruvchi vanna;
- hammom;
- sovuq yoki issiq suvni tezlik bilan tanaga quyish.

Suv bilan davolashda tanada umumiy va mahalliy o‘zgarishlar paydo bo‘lib, ular ma’lum miqdorda suv harorati bilan bog‘liqdir. Suv muolajalari haroratiga qarab – sovuq (20°C), salqin (20–30°C), indifferent (34 – 36°C), iliq (37 – 39°C), issiq (40°C dan yuqori) bo‘lishi mumkin

ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Ahmedov A., Sodiqova Z. Normal anatomiya va fiziologiyasi. T., 2010.
2. Ganiyev S. V. Travmatologiya va ortopediya asoslari.
3. Ilxo‘jayeva K.E., Xudoyberganova B.T. Fizioterapiya va tibbiy reabilitatsiya. T., 2014.
4. Murodov N.N. O‘zbekiston kasaba uyushmasining shifo makonlari. T., 2015.

